

Kjære kronprins Olav,

Det er et bilde fra 1905 som har brent seg inn i alle nordmenns sinn - et bilde vi alle kan se for oss ~~i teakene~~ når vi lar ~~oss~~ ^{han} gå tilbake. Det er bildet av Kong Haakon som går i land med kronprins Olav på armen. Kronprinsen var da 2 1/2 år gammel. Han var for liten til å vite noe om hva han gikk til. Og de som tok imot ham, visste lite eller ingenting om dette barnet som plutselig sto der som tronfølger i landet vårt.

I dag kan vi se det er blitt til lykke både for tronfølgeren og for landet.

-2-

Det har uten tvil vært av vesentlig betydning for alt som senere er skjedd at Kronprinsen var en bitte liten gutt da han kom til Norge. Det er blitt helt avgjørende både for ham og for oss nordmenn at han fikk hele sin oppvekst i det landet som skulle bli hans nye fedreland. Han ble norsk.

Det er ikke mulig å snakke om Kronprinsen uten å ta med den innflytelse Kongen har övd. Kong Haakon kom til Norge med sitt eget bestemte program. Han sa klart fra at han ikke ville være noen partikonge, men det samlende symbol for det norske folket. Han ville grunnlegge et kongedømme som harmonerte med Norges

nasjonale og demokratiske utvikling. Den linje har han trofast fulgt. Også når det gjaldt oppdragelsen av og utdannelsen for tronfølgeren. Kronprins Olav er blitt norsk i sinn og skinn og vil være ypperlig egnet til å bære det nasjonale kongedømme i et demokratisk land videre.

En klok og enkel barneoppdragelse er av avgjørende betydning for et hvert barn. For en kronprins er den enda nødvendigere og viktigere. Et hvert barn vil forferdelig gjerne være midtpunktet og sentrum for oppmerksomhet fra de voksnes side - og når det gjelder en kronprins er det svært mange mennesker som uten hensyn til barnet vil ødsle med en farlig oppmerksomhet. Jeg

tror Kongen og Dronningen allerede i Kronprins Olavs barneår har forstått og nyttet noen av de viktigste læresetninger som barnepsykologene senere har gjort almenkjente : at enkel og harmonisk oppdragelse skaper enkle, harmoniske og sunne mennesker. Det er ingen tilfeldighet at nettopp disse egenskaper har preget vår tronfølger.

Kronprins Olavs utrolig gode kontakt med det norske folket skyldes vel først og fremst hans møte med norsk ungdom i skole og idrett. Den felles skolegang gjennom realskole og gymnas skaper ofte et kameratskap og et vennskap av umistelig verdi for en hver ungdom.

Og Kronprinsens møte med norsk ungdom fra alle samfunnslag og fra alle landsdeler gjennom deltakelsen i idrettsstevner skapte en kontakt av en slik bredde og av en så høy verdi at jeg har vanskelig for å tro at noen annen kongelig person har kunnet oppleve noe lignende. Det grundige militære utdanning i Norge og utdanningen i statsforfatningslære og sosialøkonomi fullstendiggjør det bildet vi har av en tronfølger som samvittighetsfullt forbereder seg til den store oppgave å overta en konges funksjoner.

I den siste menneskealder har Kronprinsen vært tilstede i statsrådet. Som regent fungerte han første gang under Kongens reise til Danmark i 1926. Kronprins Olav har sett mange regjeringer komme og gå. Han har

møtt statsråder av ulike partier og av forskjellig temperament og innstilling. Han har sett Stortingets sammensetning veksle fra valg til valg. Han har møtt et demokratisk folks ansvarlige menn under skiftende situasjoner, i gode tider og under krise, i fred og krig. Han har, som sin far, stått over partiene. Det har gitt ham en mulighet for å dømme mer rettferdig til alle sider enn noen av oss, som står som deltakere i en politisk strid, er i stand til. Det har gitt ham rike erfaringer, stor menneskekunnskap og en innføling med folket og dets representanter som det ikke er forunt mange å få.

Da kronprins Olav i 1929 giftet seg med prinsesse Märtha av Sverige var det ikke bare en lykkelig familiebegivenhet. Det ga oss en kronprinsesse som i sjelden grad har vunnet det norske folks hjerte, og det bådte i høy grad til ytterligere å nærme til hinannen to land som har så meget til felles i kultur, samfunnssyn og i interesser. Med sine barn har vår kronprinsfamilie erobret en meget sterk posisjon i alle samfunnslag i Norge. Og denne posisjon er ikke vunnet gjennom markskrikerisk reklame, men gjennom stille og bramfri ferd blant oss. Derfor er den så langt mer verdifull og solid enn den som bygges opp

av sensasjonell reportasje om et kongehus - og som fort kan snu. Vår kronprinsfamilie har vunnet de brede lags hjerter. I de land hvor kongehuset har kontakt bare med en fåtallig overklasse kan det aldri bli grunnfestet.

En tronfølger har i Norge en meget vanskelig oppgave. Det kan høres merkelig ut, men likevel tror jeg det er riktig. Offisielt har tronfølgeren ikke noen stilling, ikke noen plass i landets konstitusjonelle liv. Og det skulle jo gjøre hans oppgave enkel og lett.

Men likevel, eller nettopp derfor, blir oppgaven vanskelig. For alle nordmenn stiller faktisk de samme krav til tronfølgeren som til Kongen. Men tronfølgeren har ikke den samme anledning til å oppfylle kravene. Sett på denne bakgrunn må jeg få lov til å si at kronprins Olav har mestret en delikat oppgave på en rosverdig måte. Og da Norge ble overfalt og okkupert av fremmede tropper, fikk han også utadtil anledning til å vise hva der bor i ham. Det er nok å nevne stedene Nybergsund, Molde og Tromsø. Under de kritiske situasjoner Konge og regjering var oppe i, var Kronprinsen ofte den som styrket oss med sitt mot og sin optimisme og sin ukuelige tro på Norges sak.

Og i England fikk Kronprinsen enda rikere anledning til å arbeide og ofre seg for Norges sak, og til å utrette betydelige ting for Norge. Hans kontakt med det britiske kongehus og med fremragende britiske statsmenn, hans besök i Amerika, hvor han knyttet et personlig vennskap med president Roosevelt og fru Roosevelt, og hans utrolig oppmuntrende besök i de norske militærforlegninger i England og Amerika var uhyre verdifulle.

Da han ble forsvarssjef i 1944 var det et naturlig uttrykk for den tillit han hadde vunnet hos alle nordmenn, både ute og hjemme. Når den fullstendige

historie om krigsårene en gang blir skrevet, vil vår kronprins få en fortjent plass der. Ikke fordi han var kronprins, men fordi han var dyktig. Den velkomst kronprins Olav ble mött med da han den 13. mai 1945 som offisiell leder av regjeringsdelegasjonen steg i land på Honnörbrygga og i battledress kjørte gjennom Oslo i åpen bil, vil ingen glemme som opplevde den. Og som regent fra regjeringen Nygaardsvold kom hjem 25. mai til Kongen gikk i land den 7. juni, mötte han de store problemer som et undertrykt land stilles overfor ved frigjøringen.

Norge har i de 48 år som er gått siden kronprins Olav satt på sin fars arm på landgangen - gjennomgått en

veldig utvikling. Det landet han kom til i 1905 er forandret på mange måter. Og det er noen vesentlige ting som er skjedd : Det kongehus vi valgte i 1905 har bidratt til å samle det norske folket og det har overflødiggjort enhver strid om ^{det} konstitusjon^{Kongestemme.} Det er skjedd det at det norske folket er samlet i viljen til å forsvare sin frihet og selvstendighet. Og endelig er det foregått en økonomisk utjamning innen folket. Det markerer at vi ikke nöyer oss med politisk demokrati, men også strever for å finne former for økonomisk demokrati i håp om derved å frigjøre latente krefter i brede befolkningslag.

Kronprins Olav har i en tale for en tid tilbake gitt uttrykk for en tankegang som preger ham, og i et glimt gir oss hele hans livsinnstilling. Han sa :
"Vi har ennå god grunn til å håpe at menneskeheten en gang vil være nådd så langt at den vil forstå at nåtidens enorme tekniske fremskritt kan utnytted på en bedre måte til fremme av trygghet og folkelykke enn nå er tilfelle. Skal dette målet en gang nås, må vi framfor alt ikke hensynke i svartsyn - for det er optimistene som fører verden og menneskeheten framover!"

Det er slik vår kronprins er. Det er slik vi nordmenn ønsker at han skal være. Han er godt forberedt til å overta den høye verdighet som konge, for han vil være istand til å samle, ikke bare optimistene, men hele folket til felles tak for felles sak.

Leve Kronprins Olav

3 x 3 hurra !